

КАБ ВЕДАЛІ

НЕВЯДОМАЯ ГЛЫБІНКА «ІДЗЕ Ё ЛЮДЗІ»

*Як спалучыць прыватныя
інтарэсы з інтарэсамі
тэрыторый?*

Барыс ПРАКОПЧЫК

Агратурызм, які яшчэ гадоў 10 таму ўспрымаўся ў нас на ўзроўні замежнай экзотыкі, дзякуючы прыватнай ініцыятыве і адпаведным дзяржаўным стымулам становіцца ўсё больш прывабным і запатрабаваным. Напрыклад, аграрызм Гродзеншчыны за 9 месяцаў года прынялі каля 34 тысяч гасцей, у тым ліку 3-за мяжы. Увогуле ў Беларусі цяпер налічваецца больш за 1700 аграрыдзіб.

**Не толькі
шашлык і лазня**

Вышэйзгаданыя лічбы даволі салідныя, аднак іх не варта перацінаваць. Далей не ўсе аграрыдзібы роўна працуюць у гэтай сферы. Шмат хто пад адпаведнай «шылдай» арыентуецца ў асноўным на кампаніі «аднадзёнка» з мангалам і лазняй, не абцяжарваючы сябе арганізацыяй для сваіх гасцей актыўнага адпачынку, экскурсій і г. д. Па сутнасці, дзяржаўныя прэферэнцыі (напрыклад, ільготы на падатках) выкарыстоўваюцца не для прыёму турыстаў, а для правядзення вячэў, юбілейных і карпаратыўных свят.

Але разам з тым нямаюць такіх гадава-роў, якія не абмяжоўваюцца «шашлычна-лазневым» адпачынкам, імкнучыся зацікавіць гасцей «фішкамі». Менавіта на такіх і разлічаны праект «Мясцовае прадпрыемства і эканамічнае развіццё», які з кастрычніка мінулага года ажыццяўляецца ў Брэсцкай і Гродзенскай абласцях праграмай развіцця ААН сумесна з Міністэрствам спорту і турызму Беларусі. На конкурснай аснове створаны 17 пілотных тэрыторый, дзе на прычыхах дзяржаўна-прыватнага партнёрства распрацоўваюцца і ўкараняюцца сучасныя стратэгіі ажыццяўлення паслуг.

У конкурсе, дарчы, удзельнічалі не асобныя асобныя, а тэрыторыі, дзе мясцовыя ўлады, грамадскія аб'яднанні, гаспадары аграрыдзіб, прадстаўнікі бізнесу аб'ядналіся, каб супрацоўнічаць дзеля турыстычнай прывабнасці сваіх рэгіёнаў. Такія «правільны гульні» прыйшліся даспадобы не ўсім. Былі выпадкі, зазначае кіраўнік праекта **Марына БАРОУ-КА**, калі спачатку цікавіліся, аднак потым расчараваліся, зразумевшы, што размова не пра выдзяленне фінансавай падтрымкі камусьці асабіста, а пра пабудову турыстычнай супольнасці ў інтарэсах усеі мясцовасці.

(Заканчэнне на 2-й стар. «МС».)

Так выглядае звонку наша новая царква, — кажа старшыня Міханавіцкага сельскага Савета Святлана Давальцова.

Тацяна ЛАЗОЎСКАЯ

На днях пасёлка Міханавічы, што ў Мінскім раёне, споўнілася 140 гадоў. Яго называюць яшчэ пасёлкам газавіку — менавіта тут знаходзіцца адкрытае акцыянернае таварыства «Белтрансгаз». Пасёлка ўмоўна адносяць да другога сталічнага кольца. У першым знаходзяцца Бараўляны, Ждановічы, Сеница, Калодзішчы. Зрэшты, жыхары пасёлка ніколучы не зайздросцяць тамтэйшым.

Чаму? Перш за ўсё ў плане перанаселенасці. Бо ў Міханавічах прывольна, камфартна і зручна жыць. Ды і транспартныя зносіны найлепшыя: чыгунка, а таксама з аднаго боку — Слуцкая, з другога — Магілёўская шаша, і ўсе вядуць у сталіцу.

Тутэйшыя насельнікі нават вывелі формулу пасёлка: жывём у Міханавічах не таму, што тут модна жыць. І нават не таму, што блізка да сталіцы. А таму, што тут нашы карані, тут нашы бацькі, тут нам падабаецца.

— Мы развіваемся планамерна, без стрэсу і катаклізмаў, паводле генеральнага плана і праграмы, — сцвярджае старшыня Міханавіцкага сельскага Савета Святлана Давальцова. — Маладзёў не рвецца ў горад, бо тут будучыца жыллі і няма праблем з працай. А той, хто хоча жыць у асабістым доме, можа праз невялікі час узяць зямельны надзел пад індыўідуальную забудову. Даволі развітая інфраструктура: школа, два дзіцячыя сады, амбулаторыя, Дом фальклору, дзіцячая школа мастацтваў, Дом культуры, Цэнтр моладзі, Мінскага раённага бібліятэка.

Святлана Уладзіміраўна, сама культуролог па прафесіі, нават не думала, што дзевяццаць «перакваліфікавацца» на мясцовае самакіраванне. Але так склаўся лёс. Давальцова проста фантануе ідэямі і праектамі. Камусьці яны зда-

ПРАБЛЕМЫ І РАШЭННІ

ЖЫМЁ ПАБУДАВАЛІ, ДЭМАГРАФІЮ ПАДНЯЛІ

*У Міханавіцкім сельсавеце
значна ўзрасла нараджальнасць
і зменшылася смяротнасць*

параўнанні з «першай лініяй» сельсавеці па прадстаўленні ўчасткаў, але ж на працягу 3 гадоў тут выдзелена звыш 200 зямельных наделаў для тых, хто меў патрэбу ў паляпшэнні жыллёвых умоў. Іх, дарчы, атрымалі ўсе ахвотныя. Прычым у людзей было права выбару: кватэра ў шматпаверховым доме ці надзел пад асабісты катэдж.

— Мы мелі на мэце не толькі закрыць бальную праблему з забеспячэннем жыллём, але і захаваць у аграрыдзібе Міханавічы сельскі пейзаж — п'яціпаверховыя будынкі не псуоць агульны выгляд. Ды і па ментальнасці для вяскоўцаў гэта найбольш прыемны архітэктурны стыль, — упэўнена Святлана Уладзіміраўна. — Акрамя таго, жылля будынкі не маюць ліфтаў і, адпаведна, патрабуюць меншых энергетычных затрат. Магчыма, камусьці больш імпульсавыя тэхніцы. Але п'яціпаверховыя ўзваны з генеральным планам забудовы. А нейкія змены ў ім цягнуць за сабой значныя фінансавыя затраты, — распавядае Святлана Уладзіміраўна.

Многія з наваасёлцаў жылі шмат гадоў у інтэрнатах, у цесных пакойчыках цэлымі сем'ямі, там практычна вырасталі дзеці. І толькі ў 40 гадоў яны абзавяліся сваім кутком... І Давальцова сама пражыла ў інтэрнаце 15 гадоў і ведае, як важна для чалавека захаваць асабісты дах над галавой. Менавіта адсутнасць жылля ўплывае на сямейны мікраклімат, 3-за гэтага здараюцца непаразумыні, скандалы, разбураюцца сем'і.

(Заканчэнне на 2-й стар. «МС».)

На ўскраіне пасёлка вырастае яшчэ адзін жылы дом, розныя на сто кватэраў.

СЕСІІ

НОВАЯ МЕЖЫ

На Магілёўшчыне скасавалі 16 сельвыканкамаў — такое рашэнне было прынята на пазачаровай сесіі Магілёўскага абласнога Савета дэпутатаў.

За некалькі тыдняў да сесіі па прыёме ў старшыні аблвыканкама Пятра Рудніка па асабістых пытаннях пабываў прадстаўнік жыхароў некалькіх вёсак Магілёўскага раёна, у якіх узніклі непаразумыні наконт аптымізацыі іх сельвыканкамаў. Губернатар забавіў заўвагу кіраўнікам Магілёўскага райвыканкама і райсавета дэпутатаў. Маўляў, у людзей трэба было спачатку запытацца, як яны ставіцца да змены межы.

Робота па гэтым пытанні вядзецца на Магілёўшчыне не першы год: у 2010 годзе на тэрыторыі вобласці было 190 сельсаветаў, у 2013-м — 171, а да канца года іх застаецца 155. На сесіі прынята рашэнне скасаваць 16 сельвыканкамаў і змяніць тэрытарыяльныя межы ў 11 раёнах вобласці. Гэтымупаўноўнацца праца народных выбранныхых і мясцовых уладчы з на сельскіх таварыствах, падчас якой улічваліся пажаданні жыхароў і іх аб'ектыўныя пралановы. Напрыклад, пасля разгледжана меркаванні грамадзян Бабурыцкага райсавет дэпутатаў зняў прапанову аб скасаванні Вішнеўскага сельвыканкама, а Асіповіцкага — Севіслаўскага.

Як адзначалася на сесіі, перамены, звязаныя з тэрытарыяльнай перабудовай, ніякім чынам не паупываюць на даходы і выдаткі абласнога і мясцовых бюджэтаў, а таксама фізических асоб, прадпрыемстваў і юрыдычных асоб.

Па словах старшыні аблвыканкама Пятра Рудніка, за апошнія гады зменшылася колькасць насельніцтва, былі рэарганізаваны сельсакаспадарчыя прадпрыемствы, таму гэтыя перамены неабходны. Сёння на Магілёўшчыне існуе 190 сельсаарганізацый, налічваецца 203 аграрарыдзіб. І тое, што на кожны сельсавет прыпадае не менш за адно сельсаарадпрыемства, вельмі важна. Калі мясцовыя ўлады разам з кіраўніцтвам гаспадаркі будзе працаваць у цеснай сувязі, іх тэрыторыя будзе паспяхова развівацца. Трэба таксама здзейснічаць перспектывыныя вёскі, развіваць там, напрыклад, рыбагадоўлю, пчалярства, аграрыдзізм. Усё тое, чым не так зручна займацца ў вялікіх населеных пунктах.

Нэлі ЗІГУЛЯ.

У СВАЁЙ АКРУЗЕ

КАЛІ СПАЛУЧАЕЦЦА СУПРАЦЬЛЕГЛАЕ

Бездарковы стан салона 7-гадовага «Хёндая» выдае ў яго гаспадары перфекцыяніста. Гэта цалкам спалучаецца з тым, што ў вёску ўсяго за 33 кіламетры ад Мінска мы выезджаем за гадзіну. Гэта не толькі пунктуальнасць, але і праява павагі да выбаршчыкаў, якіх чакаюць дэпутата ў адным з сельсаветаў Дзяржынскага акругі №71. Ну і яшчэ адна дэтал: Уладзіслаў Цыдзік пад'ехаў да месца нашай сустрэчы літаральна праз дзесьці секундаў пасля майго звонка з мабільнага тэлефона, хоць я прыйшла на месца нашай сустрэчы на 10 хвілін раней...

— У Дзяржынскай выбарчай акрузе 65 тысяч выбаршчыкаў, — расказвае Уладзіслаў Станіслававіч па дарозе ў вёску Дарыніна, дзе ў яго гэтым днём запланаваны асабісты прыём грамадзян. — Гэта вельмі таленавітыя і працавітыя людзі. Мясціны бусе ехалі на асвячэнне адрастаўранай царквы ў вёсцы Спяглына на Вілейшчыне. Уладзіслаў Цыдзік тады са шчырай радасцю паказаў спадарожнікам фотаздымкі беларускай прыроды на сваім тэлефоне. Цяпер, даведваючыся, што назаватра ў майі сямі юбілейная дата, ён працаўтаваў уласны верш пра мімалетнасць часу...

Напаўна, лірыку лясчой працаваць дэпутатам, чым дзяржаўным кантралёрам. Паэтычнай натуре больш уласіва абараняць інтарэсы людзей, чым шукаць парушэнні і караць внаватых. Але ў гэтым чалавеку, падобна, дзюўным чынам ужываюцца і рамантычнасць, і уедлівасць. Аграном па адкаўці, ён з аднолькавым гонарам згадвае і сваю былоўную працу, і цяперашнюю.

За год свайго дэпутатства Уладзіслаў Цыдзік прыняў больш за 400 зваротаў ад выбаршчыкаў. Не ўсім можна дапамагчы, кажа ён, але тое, што людзі да яго ідуць — сведчанне добрай пагалоскі. Есць вынікі работы ў акрузе, пра якія дэпутат кажа з асаблівай радасцю і

Вопыт работы кантралёрам дапамагае Уладзіслаў Цыдзік (на фота злева) ужо на працягу года вытворчасці на тэрыторыі прыватнага прадпрыемства «Даніевіч» у пасёлку Данілавічы.

Адзін з такіх — «Тытанік», так называюць гараджане вялікі даўгабуд у цэнтры Дзяржынска. Ён належы прыватнай фірме, заснавальнік якой сканцэнтрававы свае намаганні на бізнесе ў іншай краіне. Уладзіслаў Станіслававіч здолела перамагчы горада ператворыцца ў прыгожы і патрэбны жыхарам будынак з гандлёвымі радамі і рэстورانам, — кажа дэпутат.

Марціновічам Дзяржынскага раёна. Самае галоўнае, што святы гэтыя сабралі зямлюку з розных куткоў Беларусі, вёскі напоўнілі людзьмі, песнямі, смехам — як у ранейшыя добрыя часы. Дэпутат удзельнічаў у добраўпарадкаванні гэтых вёсак, клапаціўся аб высокім узроўні святла, быў членам журы конкурсу сядзіў — і нават за ўласны грошы купляў прызы пераможцам, якія потым сам уручаў...

Гэта ж апантана ён падхапіў ідэю па вяртанні памяці пра этнографію і пэрта Адольфа Янушквіча яго колішняму сямейнаму маўнту — вёсцы Дзядзьгіна Дзяржынскага раёна. «Звязда» пісала пра міжнароднае святкаванне на малой радзіме 210-годдзя з дня нараджэння гэтага неардынарнага чалавека, працы якога з'яўляюцца адной з асноўных крыніц гісторыі казахскага этнасу.

(Заканчэнне на 2-й стар. «МС».)

СУСТРЭЧЫ Ў ПАРЛАМЕНЦЕ

ПЕРАШКАДЖАЮЦЬ ЗАКАНАДАЎЧЫЯ АБМЕЖАВАННІ

Сёння распаўсюджана тэндэнцыя капіраваць чужое. Але мы не можам слепа пераймаць усё, што ёсць за мяжой. Беларусь павінна арыентавацца на асабісты вопыт. У нас іншая гісторыя, псіхалогія і традыцыі. Таму да ўсіх пытанняў трэба падыходзіць прамаматычна і браць толькі тое, што будзе прыносіць карысць...

Менавіта пра гэта нагадаў падчас сустрэчы з дэпутатамі Лідскага раёна старшыня Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Беларусі **Анатоль РУБІНАУ**. Па словах спікера верхняй палаты парламента, мясцовыя Саветы дэпутатаў — адзін з асноўных праваднікоў інтарэсаў простых людзей. Менавіта Саветы пярвічнага ўзроўню вырашаюць пытанні жыццядзейнасці насельніцтва канкрэтных тэрыторый, і іх роля пастаянна ўзрастае. Мясцовыя Саветы як ніхто іншы ведаюць праблемы людзей. І кожнае рашэнне па тым ці іншым пытанні павінна судзіцца з пажаданымі і рознымі патрабамі мясцовых жыхароў.

Гэта асабліва важна напярэдадні выбараў у мясцовыя Саветы дэпутатаў, якія пройдуць вясной наступнага года. Кіраўнік дзяржаўны дараўчы ўзмацніць ролю мясцовых Саветаў у рашэнні пытанняў канкрэтных рэгіёнаў. Таму акцэнт робіцца на тым, каб больш шырока выкарыстоўваць паўнамоцтвы органаў мясцовага самакіравання і садзейнічаць устараненню законадаўчых абмежаванняў, якія перашкаджаюць іх дзейнасці. Як адзначыў Анатоль Рубінаў, Савет па ўзаемадзейні органеў мясцовага самакіравання ўнёс прапановы ва ўрад, якія ў выніку прыняты дадчы пярвічнаму ўзроўню ўлады большыя магчымацы папаўняць свае бюджеты.

— Шмат ініцыятыў было ўнесена па ўмацаванні аўтарытэту Саветаў, — падкрэсліла старшыня Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі па рэгіянальнай палітыцы і мясцовым самакіраванні Святлана Герасімовіч. — Але грошы не могуць аднекуль з'явіцца самі па сабе — мы арыентуем на тое, каб на месцах іх зараблялі, каб з карысцю распараджацца маёмасцю, якая не выкарыстоўваецца: прадавалі на аукцыёнах, аддавалі ў арэнду. Зямля таксама не павінна пуставаць.

Святлана Герасімовіч адзначыла, што вельмі важна, каб у навадзены парадку на тэрыторыях удзельнічалі сумесна і дзяржаўныя, і прыватныя прадпрыемствы, што там знаходзяцца. Не лішня будзе і спонсарская дапамога.

Дадам, што сустрэча ў Савета Рэспублікі адбылася па ініцыятыве дэпутатаў Лідшчыны і адкрыла серыю сустрэч з прадстаўніцамі іншых рэгіёнаў.

Тацяна ЛАЗОЎСКАЯ.

БЫЦЬ ЦІ НЕ БЫЦЬ ПРЭФЕРЭНЦЫЯМ?

Камунальнае ўнтарнае прадпрыемства «Камень-аграсервіс», якое дзейнічае пры Каменскім сельвыканкаме Лепельскага раёна, спачатку было механізаваным звянком. Гэта цяпер вопыт прадпрыемства вывучаюць і пераймаюць у іншых рэгіёнах краіны. А калісьці каменцы былі першапраходцамі. Асноўная мэта КУПа — аказанне дапамогі, самых розных паслуг па даступнай цене малазабяспечаным грамадзянам: адзінокім людзям, пенсіянерам, ветэранам.

— Дзякуючы сваёму прадпрыемству, сельсавет не проціці дапамогі, напрыклад, у кіраўнікоў гаспадарак, а сам ім дапамагае. Адчуваем сябе гаспадарамі на сваёй тэрыторыі, праблемы вырашаем самі. Паслугі насельніцтву мы пачалі аказваць яшчэ ў 2002 годзе. А калі змянілася заканадаўчая база, афіцыйна зарэгістравалі прадпрыемства — 1 красавіка 2005 года. Нас трохи абганілі ў Сяненскім раёне, дзе КУП зарэгістравалі на два месяцы раней, — расказвае **Мікалай СІНІЦЫН**, старшыня Каменскага сельскага Савета. — Самая першая паслуга? Вядома памятаю. На старым трактары, перададзеным нам гаспадаркай, і практычна па новаму намі сабраным, прывезлі дровы бабулі, ветэрану вайны, ... З дапамогай старэйшын вёсак пачалі рэкламаваць паслугі. А ў той час гаспадаркі былі ў сумным стане. Дастаўка паліва, уборка збожжавых, узворванне агарода — хто павінен быў гэтым займацца? Вырашылі, што будзем мы.

Пазней сельсаарадпрыемства перадало яшчэ тры старыя камбайны. І яны сталі вельмі запатрабаванымі, бо на той час людзі севлі шмат збожжавых — каля 400 га. (Для параўнання, зараз плошчы пад імі ў дзесьці разоў меншыя.) І вяскоўцы пастаянна скардзіліся, што «калгасныя» камбайны позна прыязджалі на прыватныя палі. Механізаванае звяно, створанае пры сельвыканкаме, цалкам зняла гэтую праблему — у добрае, сухое надвор'е займаўся ўборкай збожжавых, якія пачаў займацца ўласна.

— І старыя дровы зразаем практычна бясплатна, толькі за бензін для бензапіпы трэба заплаціць. Раней на могілках актыўна займаліся зрэзкай дрэў, але потым могілкі перадалі на баланс сістэме ЖКГ. Для мяне усё гэта, безумоўна, клопатна, а людзям добра. І ў кіраўнікоў гаспадарак галава не баліць. Кажуць людзям: маўляў, ідзіце ў сельвыканкам, вам там дапамогуць. Так што адмаўляцца ад нашага КУПа не плануем, — кажа Мікалай Сініцын.

КУП паліцы адзіны пададак, які і прадпрыемлікі, таму, паводле слоў старшыні сельскага Савета, працаваць выгадна, але...

— Тым жа сельсаарадпрыемствам перад пасэўною і ўборачнай мы аказваем дапамогу. Але яны могуць браць паліва з адтэрміноўкай плаццяжы на год. Што выгадна, бо паліва даражэй. Для нас такія прэферэнцыі не прадугледжаны, таму што ў нас няма зямлі сельскага гаспадарчага прызначэння. Але ж людзі, якім мы аказваем паслугі, вырошчваюць бульбу, караняплоды, агародніну, гаяваюць бычкоў, малако здаюць. Значыць, фактычна займаюцца сельскага гаспадарчай дзейнасцю...

(Заканчэнне на 2-й стар. «МС».)